

FÁBRI ISTVÁN

Szakok rangsora – a hazai felsőoktatás legnépszerűbb képzései

” Az utóbbi évek jelentkezői létszámcsökkenése mellett az egyes képzési területek és szakok népszerűségének sorrendjében csak kisebb változások történtek. A felvételiző fiatalok több mint fele továbbra is négy képzési területen kíván továbbtanulni: a gazdaságtudományi, a műszaki, a bölcsészettudományi és a társadalomtudományi szakok népszerűek elsősorban. Ezen belül a szakok jelentkezési statisztikáiból évről-évre összeállított ranglista sem mutat jelentős eltéréseket, bár az megfigyelhető, hogy a rangsor első felében található gazdaságtudományi szakok népszerűsége idén már érezhetően csökkent, míg egyes műszaki szakok arányaiban több fiattal vonzottak. ”

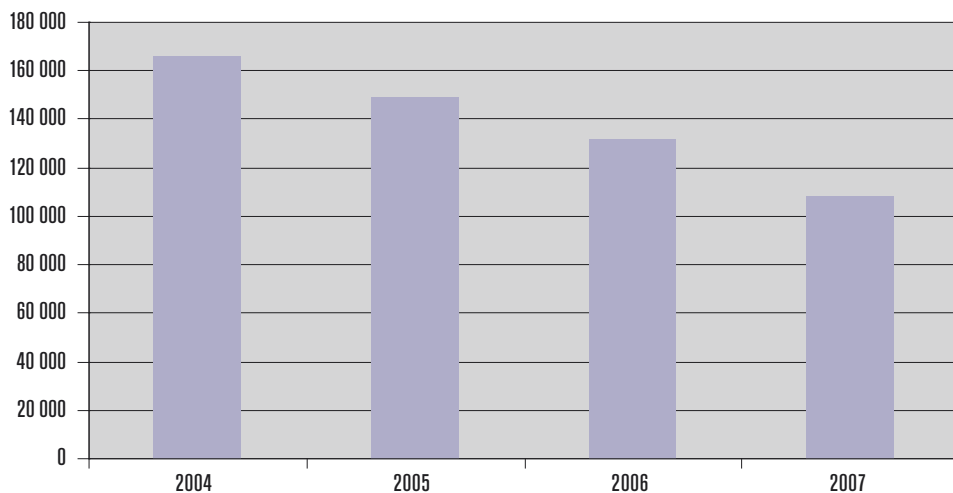
1. Átalakuló képzési struktúra, csökkenő jelentkezői létszám

Az utóbbi időszakban évente több mint százezer fiatal nyert felvételt hazai felsőoktatási intézményekbe, ami azt jelenti, hogy a felvételire jelentkezőknek általában több mint kétharmada-háromnegyede sikerrel járt. Amíg a nyolcvanas évek második felében évente még csak néhány ezerrel emelkedhetett az egyetemek és főiskolák hallgatói összlétszáma (LADÁNYI 1992), addig 1990 után már radikális expanciónak lehetünk szemtanúi. Az összes képzési formát és tagozatot figyelembe véve az utóbbi években több mint négyszázezer diák tanult államilag elismert felsőoktatási intézményben, ami a kilencvenes évek közepéig jellemző százezres létszámhoz képest rendkívül jelentős különbség.

A jelentkezési statisztikákat elemezve megállapíthatjuk, hogy az ezredforduló utáni első években szinte folyamatosan emelkedett (bár volt alacsonyabb mutatóval rendelkező év is) a jelentkezők száma. Az eddigi hazai „csúcst” három évvel ezelőtt mérhettük, akkor több mint 166 ezer fiatal akart továbbtanulni. (l. *ábra*) 2005 óta viszont folyamatosan csökken a számuk: az Országos Felsőoktatási Információs Központ adatai szerint 2007-ben 108 590 fő kívánt felvételizni (a később meghirdetett helyekre jelentkező pótfelvezetelizedeket nem számítva). Ha figyelembe vesszük, hogy korábban a jelentkezők kétharmada rendre az idősebb, tehát nem frissen érettségizett korosztályból került ki, akkor várható volt, hogy egy idő után már csökkeni fog a továbbtanulói bázis, hiszen szép lassan „felszívják” az intézmények a korábban első, másod vagy harmadik próbálkozásra is sikertelenül pályázó fiatalokat. Őket ráadásul több tekintetben is negatívan érintették a változások, illetve az átalakuló képzési rendszer új vonásai. A kétszintű képzés, a másoddiplomás és a kiegészítő alapképzéses helyek csökkenése, a megváltozott felvételi rendszer (pl. a többletpontok súlyának növekedése), a tandíj stb. is szerepet játszhat a csökkenő jelentkezői létszámokban.

(1) Az Országos Felsőoktatási Információs Központ (OFIK) 2007. június 4-i adatai alapján.

1. ábra. A jelentkezők számának alakulása 2004–2007 között (fő) (Forrás: OFIK)

2. A legnépszerűbb szakok

Az ún. bolognai folyamat egyik legfontosabb elemeként 2006-ban a szakos képzési rendszer struktúrája alapvetően megváltozott. A több mint négyszáz korábbi szak helyett alig több mint száz alapszak jött létre. Ezek olykor teljesen megegyeznek a korábbi, „hagyományos” szakokkal (pl. az osztatlan képzéseknél), ám a legtöbbször azoktól eltérnek. Ebben az évben először van lehetőségünk arra, hogy az előző évi adatokkal pontos összehasonlításokat tegyünk minden szak esetében. A legtöbb szakra vonatkozó jelentkezési statisztikákat azonban nem lehet egyértelműen összehasonlítani az azt megelőző évekkkel, hosszú távú trendek felvázolására így inkább csak általánosabb szinten, a képzési területek vonatkozásában van módunk. Ez utóbbi esetben is óvatosnak kell azonban lennünk, mert néhány szak képzésterületi besorolása az évek folyamán megváltozhatott, sőt, egyes szakok idővel önálló képzési területté fejlődhetnek (mint néhány éve az informatikai).

A nappali alapképzésre első helyen beadott jelentkezéseket összesítő táblázatban szereplő adatok alapján megállapíthatjuk (*1. táblázat*), hogy igazán lényeges változás nem tapasztalható az előző évi jelentkezésekhez képest, sőt: 2007-ben is pontosan ugyanazok a szakok találhatók a húszas toplistán, mint 2006-ban. Ezen belül a sorrend is hasonló volt a két évben, általában csak kisebb elmozdulásokat figyelhetünk meg. (Ha az összes képzési formát és tagozatot figyelembe vesszük, akkor is nagyjából ugyanazt látjuk.)

A gazdasági jellegű képzések évek óta a legnépszerűbb területeknek számítanak (*2. táblázat*), így nem véletlen, hogy az idén is két, gazdasági képzési területhez tartozó alapszak, a *turizmus és vendéglátás* és a *gazdálkodási és menedzsment* vezeti a szakok népszerűségi listáját, ráadásul messze a legtöbb, egyenként négy és félezres jelentkezői létszámmal. Az általános jelentkezői visszaesés azonban ezeken a szakokon is érezhető, és mivel a gazdálkodás és menedzsment esetében ez nagyobb mértékű volt, ezért a két szak sorrendje idén megcserélődött: 2007-ben a turizmus-vendéglátás alapszak lett a magyarországi felsőoktatás elsősorú slágerszakja. A múlt évben indított új alapszak a korábbi évek egyik rendkívül népszerű szakját, a főiskolai idegenforgalmi és szálloda, továbbá a vendéglátó és szálloda szakot „olvasztotta” magába; a gazdálkodási és menedzsment

alapszakak pedig többek között az elmúlt években szintén rendkívül népszerű, egyetemi és főiskolai szinten is meghirdetett gazdálkodási szak(ok)at. Az összes képzési formát és tagozatot figyelembe véve viszont továbbra is a gazdálkodási és menedzsment alapszak található az első helyen, 6 676 jelentkezővel.

A két kiemelkedő népszerűségű szak mellett további két gazdaságtudományi képzés is az első tízes listán található: a *kereskedelem és marketing alapszak* (6.), illetve a *pénzügy és számvitel alapszak* (8.), több mint kétezer jelentkezővel – igaz, előbbinél jelentős, mintegy hatszáz fős csökkenés volt tapasztalható 2006-hoz képest. Az ötödik gazdaságtudományi képzés, amelyik bekerült a legnépszerűbb húsz alapszak közé, a *nemzetközi gazdálkodás*. Ez utóbbi szak egyre népszerűbb a fiatalok körében, idén már a 11. a listán.

1. táblázat. A jelentkezők száma az egyes szakokra (a nappali tagozatos alapképzésre jelentkezőket figyelembe véve) az első helyre beadott jelentkezési lapok alapján (A húsz legnépszerűbb szak) (Forrás: OFIK)

Sorrend, 2007. év (2006. év)	Szak	Jelentkezők száma (fő), 2007 (változás a 2006. évhez képest)
1. (2.)	turizmus-vendéglátás	4 610 (-107)
2. (1.)	gazdálkodási és menedzsment	4 462 (-321)
3. (4.)	mérnök informatikus	3 066 (-361)
4. (3.)	kommunikáció és médiatudomány	2 694 (-826)
5. (7.)	orvos	2 335 (-244)
6. (6.)	kereskedelem és marketing	2 218 (- 599)
7. (5.)	jogász	2 141 (-694)
8. (8.)	pénzügy és számvitel	2 130 (-67)
9. (9.)	pszichológia	1 992 (-153)
10. (11.)	gépészmérnöki	1 969 (+149)
11. (15.)	nemzetközi gazdálkodás	1 560 (+51)
12. (13.)	villamosmérnöki	1 500 (-44)
13. (16.)	andragógia	1 432 (-43)
14. (14.)	ápolás és betegellátás	1 412 (-123)
15. (17.)	nemzetközi tanulmányok	1 298 (-123)
16. (20.)	programtervező informatikus	1 262 (-19)
17. (12.)	történelem	1 173 (-495)
18. (18.)	anglisztika	1 145 (-198)
19. (10.)	szabad bölcsészet	1 090 (-886)
20. (19.)	testnevelő-edző	1 005 (-288)
21. (24.)	építőmérnöki	1 005 (-7)

2. táblázat. A jelentkezők száma az egyes szakokra (a nappali tagozatos alapképzésre jelentkezőket figyelembe véve) az első helyre beadott jelentkezési lapok alapján (A húsz legnépszerűbb szak) (Forrás: OFIK)

Sorrend, 2005. év	Szak	Képzés szintje	Jelentkezők száma (fő), 2005
1.	közgazdasági	egyetemi	4 165
2.	jogász	egyetemi	4 049
3.	idegenforgalmi és szálloda	főiskolai	3 863
4.	pszichológia	egyetemi	3 509
5.	gazdálkodási	főiskolai	3 397

Sorrend, 2005. év	Szak	Képzés szintje	Jelentkezők száma (fő), 2005
6.	kommunikáció	főiskolai	2 720
7.	kommunikáció	egyetemi	2 653
8.	mérnök informatikus	BSc	2 484
9.	művelődésszervező	főiskolai	2 472
10.	magyar nyelv és irodalom	egyetemi	2 423
11.	általános orvostudományi	egyetemi	2 407
12.	történelem	egyetemi	2 402
13.	angol nyelv és irodalom	egyetemi	1 709
14.	nemzetközi tanulmányok	egyetemi	1 602
15.	gépészmérnöki	BSc	1 620
16.	villamosmérnöki	BSc	1 475
17.	bűnügyi	főiskolai	1 349
18.	vendéglátó és szálloda	főiskolai	1 305
19.	tanító	főiskolai	1 270
20.	műszaki menedzser	egyetemi	1 178

Évek óta igen népszerű az idén már harmadik helyen található, több mint háromezer fiatal által választott képzés, a *mérnök informatikus alapszak* – igaz, itt is mintegy tíz százalékos visszaesés tapasztalható az előző évihez képest. A korábbi műszaki informatikus szak évek óta a népszerűségi listák első felében volt található, akár az egyetemi, akár a főiskolai képzést vettük figyelembe. Érdeemes megjegyezni, hogy ezen a területen már több éve, kísérleti jelleggel elindították a kétszintű képzést (BSc). Az informatikai képzési terület egy másik alapszakja, a *programtervező informatikus* is fel tudott kerülni a húszas toplistára, sőt, négy helyet javított előző évi pozícióján (jelenleg a 16.).

Szintén az utóbbi években ívelt fel látványosan a kommunikáció szak népszerűsége is, így nem meglepő az sem, hogy a *kommunikáció és médiatudomány alapszak* idén a negyedik helyen végzett. Ez különösen annak ismeretében figyelemreméltó, hogy a 2006. évi jelentkezési adatokkal összehasonlítva mintegy negyedével csökkent az erre a szakra jelentkezők száma, ami az egyik legnagyobb visszaesésnek számít. Az ezen a szakon mutatkozó jelentős csökkenés azonban már egy évvel korábban elkezdődött: az egyetemi, illetve főiskolai szinten meghirdetett kommunikáció szakra 2005-ben összességében lényegesen többen (5 350 fő) jelentkeztek, mint a szakot továbbvivő új alapszakra 2006-ban.

A klasszikus, nagy hagyományú képzések közül mindenekelőtt a jogászképzést kell kiemelnünk, amely néhány évvel ezelőtt többször is a legnépszerűbb szaknak bizonyult Magyarországon. A szakra az utóbbi időben egyre kevesebben jelentkeznek, idén is az átlagos csökkenéshez képest lényegesen nagyobb mértékű volt a visszaesés – ám több mint kétezer jelentkezővel a *jogász szak* még 2007-ben is a 7. legnépszerűbbnek számít. Ezzel éppen ellentétes „pályát” ír le az *orvos szak*: az osztatlan képzési formában zajló orvostudományi képzés az utóbbi években is megőrizte népszerűségét és folyamatosan egyre előrébb kerül a szakok toplistáján. Mivel idén itt a többi szakhöz képest csak kisebb mértékű volt a jelentkezői létszámcsökkenés, ezért immár az 5. helyen találjuk, több mint kétezer-háromszáz nappali alapképzésre első helyen beadott jelentkezéssel.

Hasonló mértékű volt a csökkenés a *pszichológia alapszak* esetében, ám még mindig ez a legnépszerűbb bölcsészképzés idén is (9.). Változó kép rajzolódik ki elénk, ha a többi bölcsészettudományi szakra vonatkozó statisztikákat megvizsgáljuk. Az angol nyelv az utóbbi években valamelyest veszített népszerűségéből, ám ez a folyamat a múlt évben megállt és jelenleg is a 18. a listán az *anglisztika alapszak*. Ennél is pozitívabb képet kapunk az *andragógia alapszakot* (nagyraért a korábbi

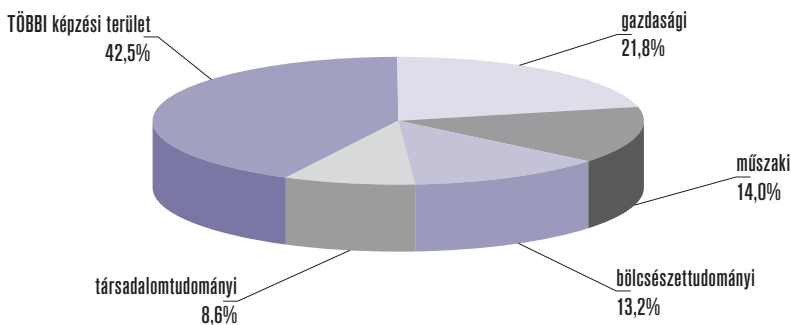
művelődésszervező szak „utódja”) vizsgálva, ahol az előző évvel gyakorlatilag megegyező jelentkezői létszám három hellyel előkelőbb helyezést jelentett idén (13.). Ezzel szemben viszont igen jelentősen csökkent a népszerűsége a *szabad bölcsészetnek* és a *történelemnek*, ám még így is mindkét alapszak fel tudott kerülni a húszas toplistára (17., illetve 19.).

Említést érdemel, hogy az elmúlt évhez képest mindkét hagyományos mérnöki alapszak, a *gépészmérnöki* és a *villamosmérnöki* is egy hellyel előrébb lépett a listán 10., illetve 12. Sőt, a gépészmérnöki azon kevés szakok közé tartozik, amelyekben abszolút értelemben is nőtt a jelentkezői létszám, immár közel kétezerre. A műszaki szakok népszerűségének növekedését mutatja továbbá, hogy erről a képzési területéről 2007-ben egy újabb szak, az *építőmérnöki alapszak* is bekerült a legtöbbször által első helyen megjelölt szakok közé (20.), igaz, holtversenyben a *testnevelő-edző alapszakkal*.

Végül a *nemzetközi tanulmányok alapszakra* érdemes felhívni a figyelmet. A korábban még a gazdasági szakterülethez sorolt, ám most már a társadalomtudományon belül figyelembe vett képzés 2005-ben került fel először a szakok húszas toplistájára, és idén is – tovább javítva pozícióján – a 15. helyen végzett az első helyre beadott jelentkezések alapján.

A továbbiakban tekintsük át a szakokat együttesen, képzési területek szintjén! (2. ábra) A diagram jól mutatja, hogy valójában négy képzési területre koncentrálódik a jelentkezők több mint felének az érdeklődése. *Gazdasági* képzést jelölt meg első helyen minden ötödik felvételiző (21,8%). A *műszaki* és a *bölcsészettudományi* szakok hasonló népszerűséget mutatnak (14,0%, illetve 13,2%), de a *társadalomtudományi* képzések is nagyon sok fiataalt vonzanak (8,6%).

2. ábra. A jelentkezők aránya népszerűbb képzési területek szerint (A nappali tagozatos alapképzésre jelentkezőket figyelembe véve – az első helyre beadott jelentkezési lapok alapján, n=73 953) (Forrás: OFIK)

A 6. legnépszerűbb képzési területnek számító *informatikai* mindössze két éve önálló képzési terület, hiszen korábban – mint ahogy azt a népszerű szak régebbi elnevezése is mutatja: mérnök informatikai – a műszaki képzéshez tartozott az informatikusok oktatása. Ennek fényében azonban a műszaki terület második helyezése még inkább felértékelődik. (3. táblázat)

Ugyancsak rendkívül magasnak tekinthetjük a *művészeti* szakokra első helyen beadott jelentkezéseket (4 606 fő) is, hiszen köztudott, hogy sok művészeti képzésre rendkívül alacsonyak a keretszámok, nagyon nagy a túljelentkezés. Az *agrár* és a *természettudományi* szakok népszerűsége viszont folyamatosan csökken az utóbbi időben, így nem véletlen ennek a két képzési területnek a szerényebb helyezése (9., illetve 10.).

Ákár a 2005-ig érvényben lévő, hagyományos szakok (lásd fent), akár a 2006. évi új rendszerben bevezetett alapszakos népszerűségi listákat nézzük, megállapítható, hogy egy éven belül nem igazán mutathatók ki érdemi változások a legnépszerűbb szakok egymás közötti sorrendjében.

Ennél viszont kicsit hosszabb időszakot (2–5 év) vizsgálva már kimutathatóak trendjellegű, határozott elmozdulások. Ezek érinthetik a hirtelen felívelő, divatossá váló, egyre több intézmény képzési kínálatában szereplő szakokat, de a már több évtizede oktatót, nagy presztízsű képzéseket is. A hazai felsőoktatás átalakulási folyamatát, az azt jellemző dinamizmust nem csak a szakok és képzési területek társadalmi presztízseben tapasztalható változások, hanem többek között a felsőoktatási intézmények, karok népszerűségi sorrendjében kimutatható módosulások vagy éppen állandóságok is jól szemléltetik (4. táblázat). Úgy gondoljuk, a „népszerűség” fogalmának a használata indokolt ebben az esetben, hiszen a szakok jelentkezési mutatóit feltételezhetően komolyan befolyásolja az egy-egy szakterülettel kapcsolatos társadalmi közhangulat, a médiában érvényre jutó hangsúlyeltolódás vagy éppen az oktatási kormányzat deklarált céljainak közvetett vagy közvetlen érvényesítése (lásd pl. keretszámok változása, egyes szakterületek fontosságát hangsúlyozó hivatalos kommunikáció).

3. táblázat. A jelentkezők száma az egyes képzési területeken (a nappali tagozatos alapképzésre jelentkezőket figyelembe véve) az első helyre beadott jelentkezési lapok alapján (Forrás: OFIK)

Sorrend, 2007. év	Képzési terület	Jelentkezők száma (fő) 2007
1.	gazdasági	16 102
2.	műszaki	10 336
3.	bölcsészettudományi	9 755
4.	társadalomtudományi	6 338
5.	orvosi-egészségügyi	5 510
6.	informatikai	5 077
7.	művészeti	4 606
8.	jogi	4 230
9.	agrár	3 379
10.	természettudományi	3 324
11.	sport	2 235
12.	pedagógiai	2 124
13.	művésztközvetítő	528
14.	katonai	409

4. táblázat. Jelentkezők száma karonként (a nappali tagozatos alapképzésre jelentkezőket figyelembe véve) az első helyre beadott jelentkezési lapok alapján (a tíz legnépszerűbb kar) (Forrás: OFIK)

2007. évi helyezés (2006)	Intézmény rövidítés	Intézmény neve	Jelentkezők száma (fő) 2007. év	Változás 2006-hoz képest (%)
1. (1.)	ELTE-BTK	Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar	2 774	- 32%
2. (2.)	BCE-GTK	Budapesti Corvinus Egyetem Gazdaságtudományi Kar	2 549	+ 13%
3. (3.)	BGF-KVIFK	Budapesti Gazdasági Főiskola Kereskedelmi, Vendéglátóipari és Idegenforgalmi Főiskolai Kar	1 691	- 3%
4. (10.)	BME-VIK	Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Villamosmérnöki és Informatikai Kar	1 364	- 5%
5. (4.)	RTF	Rendőrtiszti Főiskola	1 329	- 22%

2007. évi helyezés (2006)	Intézmény rövidítés	Intézmény neve	Jelentkezők száma (fő) 2007. év	Változás 2006-hoz képest (%)
6. (9.)	ELTE-TTK	Eötvös Loránd Tudományegyetem Természettudományi Kar	1 303	- 10%
7. (19.)	KJF	Kodolányi János Főiskola	1 290	+ 17%
8. (15.)	SZE-MTK	Széchenyi István Egyetem Műszaki Tudományi Kar	1 285	+ 2%
9. (12.)	SE-ÁOK	Semmelweis Egyetem Általános Orvostudományi Kar	1 285	- 5%
10. (8.)	ELTE-PPK	Eötvös Loránd Tudományegyetem Pedagógiai és Pszichológiai Kar	1 246	- 15%

IRODALOM

GÁBOR Kálmán 2002. A magyar fiatalok és az iskolai ifjúsági korszak. Túl renden és osztályon? In: Szabó A. – Bauer B. – Laki L.: *Ifjúság 2000* – Tanulmányok I. Budapest

LADÁNYI Andor 1992. A magyar felsőoktatás történeti alakulása nemzetközi kitekintéssel. In: *A magyar felsőoktatás fejlesztése 2000-ig*. Budapest

Az Egyetemi Könyvtár épülete, 1875 körül